

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ปชหติ --- ย่อมละ (ซึ่งอกุศล)”

ปชหติ อ่านตามภาษาบาลีว่า ปะ - สะ - หะ - ติ หมายถึง **ย่อมละ** ในที่นี้จะนำเสนอในความหมายว่า ย่อมละซึ่งอกุศล โดยที่เป็นเรื่องของปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูก เพราะการละอกุศล เป็นไปได้ด้วยปัญญาที่อบรมเจริญแล้ว เหมือนอย่างผู้ที่เป้นพระอริยสาวกทั้งหลายในอดีต ซึ่งเป็นผู้ที่ขัดเกลาละคลายอกุศล จนสามารถดับอกุศลได้ตามลำดับขั้น ก็ด้วยปัญญา อันมีรากฐานที่สำคัญมาจากการได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ดังข้อความใน ปปัญจสูทนี อรรถกถา มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ มหาสุญญตสูตร ว่า

“อุกร ภิกษุทั้งหลาย พระอริยสาวกผู้ได้สดับแล้ว จากพระผู้มีพระภาคเจ้า ย่อมละอกุศล เจริญกุศล ละธรรมที่มีโทษ เจริญธรรมที่ไม่มีโทษ บริหารตนให้บริสุทธิ์ ดังนี้”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นไปเพื่อความเข้าใจสิ่งที่มีจริง ตรงตามความเป็นจริง และสิ่งที่มีจริงนั้น ไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใด ไม่เคยเปลี่ยน เป็นจริงอย่างไรก็จริงอย่างนั้น เพราะสภาพของความเป็นจริง เป็นอย่างนั้น เช่น โกรธ เป็นโกรธ คิดขiong เป็นคิดขiong ไม่ว่าจะในสมัยใดก็ตาม จะเปลี่ยนให้เป็นอย่างอื่น ก็ไม่ได้ เมื่อกล่าวถึงอกุศล แล้ว ไม่ได้อยู่ในตำราเลย แต่เป็นสภาพธรรมที่มีจริง เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตประจำวัน พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงจึงเป็นเครื่องเตือนที่ดีอย่างยิ่ง เตือนสำหรับผู้ที่ยังมีอกุศลอยู่ เตือนให้เป็นผู้ไม่ประมาทมัวเมาในชีวิต ซึ่งจะ ทำให้ผู้ฟังผู้ศึกษาได้พิจารณาขัดเกลากุศลของตนเองได้อย่างละเอียด เพราะเหตุว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงชี้ให้เห็นอกุศลและโทษของอกุศลตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากที่จะเห็นได้ พร้อมทั้งทรงแสดงให้เห็นถึงคุณของปัญญาซึ่งเป็นสภาพธรรมที่เข้าใจถูกเห็นถูก ตามความเป็นจริง ปัญญาเป็นสภาพธรรมที่ดีงาม เป็นโสภณธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสภาพธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในพระธรรมวินัยนี้ เพราะเหตุว่า บุคคลผู้มีปัญญาเท่านั้นที่จะสามารถดับหรือละซึ่งอกุศลทั้งปวงได้อย่างเด็ดขาด ไม่เกิดอีกเลย สามารถพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

เป็นที่น่าพิจารณาว่า ตราบใดที่ยังไม่สามารถรู้แจ้งอริยสัจจธรรมดับกิเลสตามลำดับขั้นจนถึงความเป็นพระอรหันต์ได้นั้น จะขาดการอบรมเจริญปัญญาและสะสมคุณความดีประการต่างๆ ไม่ได้เลย เพราะดีแค่ไหนก็ยังไม่พองจนกว่าจะได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ พระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีตที่

ท่านได้รู้แจ้งอริยสัจธรรมดับกิเลสตามลำดับขั้น ก็เพราะเป็นผู้ที่ได้สะสมความดีและอบรมเจริญปัญญามาแล้วทั้งนั้น ไม่ใช่อยู่ดีๆ ก็ได้บรรลุ

ในอดีตกาลที่ผ่านๆ มานี้ แต่ละคนก็มีอกุศลมากด้วยกันทั้งนั้น แต่ส่วนที่ดีก็มีเหมือนกัน ที่เห็นได้ชัดคือ ในชาตินี้ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งการได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั้น เป็นผลของกุศลกรรม นั้นหมายความว่า ต้องเคยได้สะสมกุศลมาแล้วจึงทำให้ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการยากมากกับการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาแล้ว ความประพฤติเป็นไปของแต่ละคนก็แตกต่างกันออกไปทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ ไม่เหมือนกันเลย แต่ถ้ามีโอกาสได้ฟังพระธรรมได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็จะทำให้เห็นคุณค่าของกุศล เห็นโทษของอกุศล ด้วยความเข้าใจถูกต้อง เห็นถูก ทำให้เป็นผู้มีความอดทนมีความเพียรที่จะเจริญกุศลสะสมความดีและอบรมเจริญปัญญาต่อไป เพราะกุศลธรรมเท่านั้นที่จะเป็นที่พึ่งได้อย่างแท้จริง อกุศลเป็นที่พึ่งไม่ได้เลย มีแต่นำมาซึ่งทุกข์โทษภัยโดยส่วนเดียว

แม้ว่าในชีวิตประจำวัน จะมากไปด้วยอกุศล ทั้งทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เพราะสะสมมาอย่างมากมายยาวนานในสังสารวัฏ เมื่อได้เหตุปัจจัยอกุศลก็เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น แต่สำหรับผู้เห็นประโยชน์ของการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เห็นประโยชน์ของการอบรมเจริญปัญญา ก็ยังมีโอกาสที่จะฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมสะสมปัญญา ปัญญาที่สามารถเกิดแทรกในท่ามกลางของอกุศลซึ่งมีเป็นอย่างมากได้ ซึ่งขณะที่ปัญญาเกิด อกุศลก็เกิดไม่ได้ แสดงให้เห็นตามความเป็นจริงว่าแม้จะมีอกุศลมาก แต่พอมีเหตุปัจจัยให้ปัญญาเกิด ปัญญาที่เกิดทำกิจหน้าที่ของปัญญาแทนที่จะเป็นอกุศลได้ และหนทางแห่งการอบรมเจริญปัญญาเท่านั้นที่จะเป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายอกุศลจนถึงการดับได้หมดสิ้น เพราะฉะนั้นแล้ว โอกาสของชีวิตที่ยังเหลืออยู่นี้ ก็ควรที่จะเป็นไปเพื่อการสะสมกุศลและอบรมเจริญปัญญา ในท่ามกลางอกุศลทั้งหลาย เนื่องจากชีวิตที่เกิดมานั้น คุณค่าทั้งหมด อยู่ที่ความเข้าใจพระธรรม ซึ่งจะเป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลให้ความดีทั้งหลายเจริญขึ้นในชีวิตประจำวัน เพราะถ้าอกุศลไม่เกิดแล้ว ก็จะเป็นโอกาสเกิดขึ้นของอกุศล และที่ไม่ควรลืมคือ ปัญญา จะค่อยๆ เจริญขึ้นไปทีละเล็กทีละน้อย ถ้าไม่ขาดการฟังพระธรรมในชีวิตประจำวัน เพราะเคยได้ฟังมาแล้ว เห็นประโยชน์ของพระธรรมมาแล้ว ก็ย่อมจะเป็นเหตุให้ได้ฟัง ได้ศึกษา ได้สะสมปัญญาต่อไปจนกว่าปัญญาจะถึงความเจริญสมบูรณ์จนสามารถละอกุศลได้ในที่สุด.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]